

в. 24 часа
01.08.2015 г., с. 16

Бисер Петков, управител на НОИ: При възраст 65 г. мъжете ще вземат пенсия 16 г., а жените 20 г. и 6 месеца

Виктор Иванов

- Г-н Петков, от януари възрастта за пенсия се увеличава с 2 месеца. Колко души няма да могат да се пенсионират през 2016 г.?

- Отговорът на този въпрос зависи от изходната точка. Ако тя е задържане на пенсионната възраст на сегашните нива, както в последните 2 г., то с увеличението на възрастта с по 2 месеца на година 11 000 души ще трябва да отложат пенсионирането си за 2017 г. Спрямо досегашното законодателство с предвидено увеличение на възрастта и стажа с по 4 месеца ефектът би бил обратен - повече ще придобият право на пенсиониране при новите текстове. Разчетите показват, че около 20 000 души няма да могат да се пенсионират при увеличение на възрастта и стажа с 4 месеца. Т.е. по-меките условия ще дадат възможност за пенсиониране на 9000 души.

- Въвежда се ранно пенсиониране с намален размер на пенсията. Колко души очакват да се възползват през 2016 г.?

- Около 11 400 души прогнозираме, че ще се възползват от тази възможност през 2016 г. и ще се пенсионират до една година преди да навършат възрастта за пенсия.

- Колко е в момента средната продължителност на получаване на пенсия и колко време ще е тя при новите условия?

- В НОИ изчисляваме средната продължителност на получаване на пенсия като средна на срока, в който са я получавали пенсионерите, които са починали в съответната година. И данните за 2014 г. за мъжете от масовата трета категория труд показват средна продължителност от малко повече от 19 г., а за жените - около 25 г. и половина. Част от тези хора са се пенсионирали по Закона за пенсиите преди 2000 г., когато възрастта за пенсия бе 55 г. за жените и 60 г. за мъжете, което влияе на продължителността на получаване на пенсията. По данни на НСИ пък за периода 2012-2014 г. средната продължителност на живота на мъжете на 65 г. е малко над 14 г., а за жените -17 г. и половина. Така че, ако един човек се пенсионира сега на 65 г., това би бил срокът, в който ще получава пенсия. Ако стъпим на прогнозите на Европейската комисия за средната продължителност на бъдещия живот на 65-годишните, то през 2029 г., когато възрастта за пенсиониране на мъжете у нас ще достигне 65 г., един мъж ще получава пенсия малко над 16 г. Прогнозата за жените за 2037 г. е живот в пенсия 20 г. и половина. Т.е. увеличаването на пенсионната възраст в новия закон ще доведе до това, че мъжете ще получават по-дълго пенсия отколкото досега, докато при жените ще има намаление, защото повишението на възрастта при тях спрямо текущата е по-голямо. Мисля, че тези данни не подкрепят твърденията, че хората получават твърде кратко пенсия, а са близо до златната пропорция животът в пенсия да е горе-долу половината от трудовия живот.

- Постоянно се увеличават хората, които нямат достатъчно стаж, за да се пенсионират. Новото увеличение на стажа до 40 г. за мъжете и 37 г. за жените няма ли да доведе до това хората да се пенсионират чак на 67 г.?

- Наистина все по-голяма част от новите пенсионери имат проблем със стажа, който решават по два начина. Единият е, ако не им достигат много години, да изчакат по-

високата възраст и да се пенсионира с т.нар. непълнен стаж. Той е 15 г. действителен стаж и не се променя в новите текстове. Другото решение на проблема е при по-малко недостиг да си закупят до 5 г. През 2014 г. всеки пети пенсионер се е пенсионирал при недостигащ стаж на по-високата възраст. А малко над 5000 души са закупили до 5 г. недостигащ стаж. Тоест всеки десети, който се пенсионира при ниската възраст, го прави, като си купува стаж. Първата причина за тази ситуация е повишаване на изискуемия осигурителен стаж. Другата е, че голяма част от трудовия живот на хората, които се пенсионира, е през 90-те години на ХХ и началото на ХХІ в. и имат прекъсвания в осигуряването. Нашите прогнози са, че тенденцията ще продължи и стажът ще бъде сериозно препятствие пред хората за пенсиониране, защото ще нараства. Не бих се изненадал в една по-далечна перспектива броят на хората с пенсиониране на по-късната възраст да нарасне чувствително. В други държави в ЕС тази възраст е основната, а другата е ранно пенсиониране при по-висок стаж.

- Тоест истинската възраст за пенсиониране ще стане 67 г., а не 65 г.?

- При нарастване на осигурителния стаж за голяма част от бъдещите пенсионери това би могло да е възрастта за пенсиониране.

- По разчетите на НОИ е нужно увеличение на осигуровките с 8%, за да няма дефицити. Получихте само 2%. Това как ще се отрази на приходите на ДОО?

- Разчетите показват, че за да се балансира бюджетът на ДОО, увеличението на вноските трябва да е около 8% Но никой не смята, че е изпълнимо. Увеличението, предвидено за 2017-а и 2018 г., няма да реши напълно проблемите с дефицита, но ще го намали и средносрочно комплексът от мерки ще стабилизира бюджета на Държавното обществено осигуряване. През 2017 г., когато е предвидено първото увеличение с 1%, приходите в повече ще са с около 240 млн. лв., а през 2018 г., при втората стъпка, ефектът ще бъде около 490 млн. лв.

- След като се увеличават осигуровките за НОИ, а не и за универсалните фондове, какво ще е намалението на пенсията от НОИ при двойно осигуряване?

- Намалението на пенсията ще бъде индивидуално и ще може да се определи при пенсиониране. И зависи от периода на осигуряване в УПФ и НОИ, защото промените дават възможност хората да променят осигуряването си многократно, да се осигуряват за допълнително задължително пенсионно осигуряване известен период в УПФ, след това в НОИ, да се върнат в УПФ. Коефициентът на редуциране на пенсията от ДОО ще зависи главно от това. Разбира се, увеличението на вноската ще доведе до намаляване на този коефициент. При сегашното съотношение на осигурителните вноски от 5 към 17,8% намалението ще бъде от порядъка на 28%. При увеличението на осигурителната вноска през 2018 г. пропорцията се променя на 5:19,8 и намалението ще е около 25%. Но това са максималните размери, защото при старта на допълнителното задължително осигуряване съотношението бе 2:29 и редуцирането за този период е много по-малко.

- Ще има ли вълна от хора, които се прехвърлят от частни фондове към НОИ? Сценариите за приходи в НОИ от 2 млрд. лв. ще се сбъднат ли?

- Този процес крие много неизвестни. На практика хората имат право на избор и те ще си решат дали да се възползват. Последната законова промяна е, че младите хора задължително ще започват осигуряването си в универсален фонд и след това ще имат право на избор. Според нашите разчети не повече от 5 % от осигурените в УПФ ще направят такъв избор през 2016 г. Като техният избор не се отразява съществено върху

бюджета на ДОО, защото натрупаните средства по партидите им ще се съхраняват в Сребърния фонд, а в НОИ ще постъпват само новите осигурителни вноски. По-реалистично е да очакваме прехвърляне на партиди от военни и полицаи, както и от помлади категорийни работници и ин-валидизирани лица, които вече са се пенсионирали. Промените им дадоха възможност да го направят в срок до 31 декември 2016 г. В момента те получават пенсии в намален размер, а за доход от УПФ трябва да навършат общата пенсионна възраст. Това по данни на НОИ са над 80 хил. пенсионери и се очаква част от тях да предпочетат да си увеличат пенсията в момента, вместо да получат допълнителна след 10-15 г. Очакваните ефекти за бюджета на ДОО за 2016 г. са в диапазона 150-200 млн. лв.

- Докато течеше дебатът за фондовете, експерти обясниха, че на сметка да се прехвърлят към НОИ са хората с ниски доходи. Няма ли в НОИ всъщност да дойдат най-зле осигурените и това няма ли да натовари НОИ?

- Ако приемем, че хората ще правят рационален избор, въпреки че има много теории, че те постъпват нерационално, това може да се случи. Интересът на хората е да получават по-голям пенсионен доход. Да, реално лицата с по-малко натрупвания в капиталови-те схеми по различни причини биха предпочели да прехвърлят средствата си в НОИ, защото правата в държавното обществено осигуряване не са свързани пряко с постъпването на вноските и стаж се зачита не само на база внесени вноски.